

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ห้องสมุดมีบทบาทสำคัญในการศึกษา และมีความสำคัญในฐานะที่เป็นแหล่งสะสมรวบรวม สรรพวิทยาการทั้งหลาย ซึ่งปรากฏในรูปของสิ่งพิมพ์และโสตทัศนูปกรณ์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อสนองความต้องการในด้านความรู้และความบันเทิง และเป็นแหล่งสร้างสมสืบทอดและเผยแพร่มรดกทางการศึกษา วัฒนธรรม กิจกรรมการค้นคิด ตลอดจนวิทยาการใหม่ๆ เพื่อเป็นรากฐานสร้างความเป็นนิคมแผ่นและความเจริญก้าวหน้าทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระบบการศึกษาปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงด้านวิธีการสอนจากการบรรยายเพียงอย่างเดียว มาเป็นแสดงความคิดเห็นและค้นคว้าด้วยตนเอง บทบาทของห้องสมุดก็ยิ่งมีมากขึ้น ดังที่ พอล บัค (Buck, 1964) ได้แสดงความคิดเห็นต่อความสำคัญของห้องสมุดว่า คุณภาพการศึกษาของสถาบันใดๆ จะวัดได้จากห้องสมุด

ในบรรดาสิ่งพิมพ์ที่มีในห้องสมุด วารสารจัดว่ามีความสำคัญต่อการอ่านและการค้นคว้าอย่างมาก ซึ่งผู้อ่านไม่สามารถค้นหาจากสิ่งพิมพ์อื่นๆ ได้ (Paradis, 1961) เพราะวารสารบรรจุข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ เสนอเรื่องราวที่มีความถูกต้อง โดยนักเขียนที่เชื่อถือได้ ความถี่ในการจัดพิมพ์วารสารยังทำให้วารสารสามารถเสนอวิทยาการใหม่ๆ ได้เร็วกว่าหนังสือ จึงมีข้อมูลหรือข้อสนเทศจำนวนมากที่ไม่ปรากฏในรูปหนังสือ แต่ปรากฏในวารสาร (Davidson, 1978) วารสารจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญประเภทหนึ่งของห้องสมุด นอกจากนี้ วารสารทำให้ผู้อ่านเป็นคนที่ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันอยู่เสมอ มนุษย์จำเป็นต้องได้รับข่าวสารความเคลื่อนไหวต่างๆ อยู่ตลอดเวลา ซึ่งข่าวสารเหล่านี้จะปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวัน นิตยสารต่างๆ ไปและวารสารวิชาการ (แม็กมาส ซวลิต และสิรินทร์ ช่วงโชติ, 2511) สำเนา วารสาร (2514) ได้กล่าวถึงบทบาทของวารสารในฐานะที่เป็นสื่อมวลชน ซึ่งมีบทบาทและอิทธิพลต่อวงการต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะต่อวงการศึกษาศึกษา และจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันนี้วงการศึกษากำลังศึกษาค้นคว้าหาวิธีและโอกาสที่จะใช้สื่อมวลชนให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในระดับต่างๆ อย่างรีบด่วน ทั้งนี้เพราะในวงการศึกษาดังกล่าวยอมรับว่า เมื่อได้ใช้สื่อมวลชนอย่างถูกต้องแล้วจะเป็นอุปกรณ์ที่ส่งเสริมให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบังเกิดผลดี นอกจากนี้วารสารยังเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา เพราะวารสารให้ความรู้

ซึ่งค้นพบใหม่ ๆ ทฤษฎีต่างๆ ที่มีผู้คิดค้นขึ้นมา มักจะตีพิมพ์ในวารสารก่อนเสมอ ดังนั้นวารสารจึงมีเรื่องราวหรือบทความต่างๆ ที่ประกอบไปด้วยความรู้ใหม่ๆ ที่เป็นแก่นสารทันต่อเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่เสมอ โดยเฉพาะวารสารวิชาการทุกสาขา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2513)

วารสารเป็นทรัพยากรประเภทหนึ่งของห้องสมุดที่มีการใช้เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ กัน ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของประสิทธิ์ กาพย์กลอน (2514) พบว่านิสิตศึกษาร้อยละ 52.15 มีความเห็นว่า หนังสือพิมพ์รายวัน นิตยสาร และวารสารมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในระดับปานกลาง ส่วนอารีย์ รังสิโยภาส (2518) พบว่าวารสารที่อาจารย์ และนิสิต มศว บางเล่มใช้มากที่สุดคือ วารสารที่อยู่ในหมวดวิชาการศึกษา รองลงมาได้แก่วารสารที่เกี่ยวกับ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ตามลำดับ ผลิวัลย์ รองสวัสดิ์ (2520) พบว่า นักศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์สนใจอ่านวารสารด้านบันเทิงมากกว่าวารสารด้านวิชาการแขนงใดแขนงหนึ่ง เดือนใจ เกียวซี (2525) พบว่าสาเหตุที่นักศึกษาวิทยาลัยครูกำแพงเพชร อ่านวารสารวิชาการมากที่สุดคือ นักศึกษาประมาณร้อยละ 68.20 ต้องการอ้างอิงในการทำรายงาน รองลงมาร้อยละ 54.80 เห็นว่าเนื้อหาตรงกับวิชาเอก และร้อยละ 50 อ่านเพราะสนใจเนื้อหาของวารสารนั้นๆ และบังอร โพธิ์ทอง (2531) ได้ศึกษาการใช้วารสารธุรกิจของอาจารย์และนักศึกษา ซึ่งพบว่าอาจารย์และนักศึกษาวิทยาโท คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ใช้วารสารภาษาไทย และภาษาต่างประเทศเป็นประจำ ขณะที่นักศึกษาวิทยาตรีใช้เฉพาะวารสารภาษาไทยเป็นประจำ โดยอายุวารสารที่ต้องการใช้ส่วนใหญ่อยู่ในระยะ 1 ปีถึงปัจจุบัน จากงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่าวารสารมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาในการเป็นแหล่งค้นคว้า นอกเหนือจากการอ่านเพื่อความบันเทิง

สำหรับการเรียนการสอนระดับโรงเรียนก็เช่นเดียวกัน วารสารเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอน เพราะนอกจากวารสารจะเสนอเหตุการณ์ บทความทางวิชาการ และผลงานทางวิชาการที่ทันสมัย เพื่อใช้ประโยชน์ได้ทันทีแล้ว วารสารวิชาการยังใช้สำหรับค้นคว้าอ้างอิงเหมือนหนังสือตำราได้ตลอดไป วิชัย รักกุศล (2515) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสนใจในการเลือกอ่านของนักเรียนโรงเรียนยานนาวาเขตวิทยาคม จังหวัดพระนคร พบว่า สิ่งพิมพ์ที่นักเรียนอ่านมากที่สุดคือ สารคดีประกอบการเรียน รองลงมาคือวารสาร วารสารวิชาการที่นักเรียนทั้งหญิงและชายชอบอ่านมากที่สุด คือ วารสารทางสังคมศึกษา และความรู้ทั่วไป วารสารที่ชอบรองลงมาคือ นักเรียนชายชอบวารสารทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ นักเรียนหญิงชอบ

วารสารเกี่ยวกับด้านภาษา สมศรี ศรีประไพ (2513) ได้ศึกษาความสนใจและความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสื่อมวลชน และประโยชน์ที่มีต่อการศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์ ตลอดจนอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงอ่านหนังสือพิมพ์และนิตยสารมากกว่าการใช้สื่อมวลชนประเภทอื่นๆ วารสารจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญของห้องสมุดโรงเรียน

โรงเรียนสาธิตนั้นมุ่งหมายเพื่อเป็นสถานที่ปฏิบัติงานทางด้านการฝึกงานสอนของนิสิตนักศึกษาครุศาสตร์ หรือคณะศึกษาศาสตร์ เป็นแหล่งสาธิตเผยแพร่ผลงานทดลองวิจัยและฝึกอบรมวิชาการแก่เยาวชน มุ่งสร้างนักเรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม ห้องสมุดของโรงเรียนจึงมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนทั้งต่อครู อาจารย์ และนักเรียน ในการเรียนการสอนวิชาต่างๆ นั้น เนื่องจากครูมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียน ห้องสมุดของโรงเรียนสาธิตจัดเตรียมทรัพยากรเพื่อประกอบการเรียนการสอนทั้งหนังสือ และวารสาร จากการสังเกตของผู้วิจัยเห็นว่า ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วารสารประกอบการเรียนการสอน วารสารจึงเป็นทรัพยากรสำคัญในการสอน วารสารของห้องสมุดโรงเรียนสาธิตแต่ละแห่งส่วนใหญ่ได้รับจากการจัดซื้อและบริจาค แต่เนื่องจากห้องสมุดโรงเรียนสาธิตได้รับงบประมาณจำกัด จึงต้องจัดหาวารสารให้สอดคล้องกับความต้องการ แต่ทางห้องสมุดไม่ทราบว่าวารสารชื่อใดมีผู้ใช้มาก วารสารชื่อใดมีใช้น้อย ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายมัธยม) จึงมีความประสงค์จะสำรวจการใช้วารสารของผู้สอนในโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลที่ได้เหล่านี้มาเป็นข้อมูลในการให้บริการด้านวารสารของห้องสมุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาลักษณะการใช้วารสารในห้องสมุดโรงเรียนสาธิต ของผู้สอนในด้านวัตถุประสงค์ ประเภทสาขาวิชาที่ใช้ ความถี่ในการใช้ ตลอดจนเนื้อหาวารสารที่ใช้
2. ศึกษาความต้องการ และปัญหาในการใช้วารสารในห้องสมุด

แนวเหตุผล

ผู้สอนหมวดวิชาต่างๆ ในระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนสาธิตใช้วารสาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบการเรียนการสอนเป็นหลัก แต่ผู้สอนส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาทางด้านวารสารไม่เพียงพอ และไม่ตรงตามความต้องการ

ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

1. ตัวแปรต้น ผู้สอนหมวดวิชาต่างๆ ได้แก่ หมวดวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ ภาษาไทย สังคมศึกษา พลานามัย ศิลปศึกษา การงานฯ และแนะแนว ในระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร
2. ตัวแปรตาม
 - ลักษณะการใช้วารสาร ได้แก่ วัตถุประสงค์ ประเภทสาขาวิชาที่ใช้ ความถี่ในการใช้ และชื่อวารสารที่ใช้
 - ความต้องการและปัญหาในการใช้วารสาร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการใช้วารสารของผู้สอนระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 5 โรงเรียน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้สอนของโรงเรียนสาธิตทั้ง 5 แห่งในปีการศึกษา 2532 ทั้งนี้ไม่นับผู้ที่ลาศึกษาต่อ รวม 502 คน โดยจำแนกได้ดังนี้

ผู้สอนโรงเรียนสาธิตปทุมวัน จำนวน 88 คน สาธิตประสานมิตร จำนวน 99 คน สาธิตจุฬาฯ จำนวน 111 คน สาธิตรามคำแหง 103 คน และสาธิตเกษตรฯ 101 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการให้บริการวารสารของห้องสมุดโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ (ฝ่ายมัธยม) โดยค้นคว้าจากสิ่งพิมพ์ การสำรวจด้วยตนเอง และการสัมภาษณ์บรรณารักษ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางสร้างเครื่องมือในการวิจัย
2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เพื่อถามรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะการใช้วารสารของผู้สอนในด้านวัตถุประสงค์ ประเภทสาขาวิชาที่ใช้ ความถี่ในการใช้ ตลอดจนชื่อย่อวารสาร และนำไปทดสอบกับผู้สอนโรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษา 9 หมวดวิชา หมวดวิชาละ 3 คน รวม 27 คน
3. แจกแบบสอบถามแก่ประชากร และกำหนดวันรับแบบสอบถามคืนภายในเวลา 1 สัปดาห์

4. วิเคราะห์ข้อมูล หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติทางสังคมศาสตร์ (SPSS Statistical Package for Social Science)
5. นำเสนอข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วในรูปแบบคำบรรยายประกอบตาราง
6. สรุปและอภิปรายผล พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบลักษณะการใช้วารสารของผู้สอน ในด้านวัตถุประสงค์ ประเภทสาขาวิชาที่ใช้ ความถี่ในการใช้ และชื่อวารสารที่ใช้
2. ทราบปัญหา และความต้องการในการใช้วารสารของห้องสมุด
3. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการให้บริการด้านวารสารของห้องสมุดแก่ผู้สอนในโรงเรียนสาธิต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น

1. งานวิจัยเกี่ยวกับห้องสมุดโรงเรียน

งานวิจัยเกี่ยวกับห้องสมุดโรงเรียนโดยทั่วไป เท่าที่ผ่านมาสวมส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเกี่ยวกับ

การสอนวิธีใช้ห้องสมุด

การบริหารงานห้องสมุด

การดำเนินงานห้องสมุด

การสำรวจนักเรียนช่วยงานห้องสมุด

ส่วนงานวิจัยเกี่ยวข้องกับ การสำรวจการใช้ทรัพยากรในห้องสมุด ซึ่งมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้บัตรรายการ การใช้หนังสืออ้างอิง การใช้หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ส่วนงานวิจัยที่สำรวจเกี่ยวกับการใช้วารสารในโรงเรียนมีเหตุผลพบว่า การสำรวจการใช้วารสารเป็นส่วนหนึ่งของการสำรวจการใช้ทรัพยากรของห้องสมุด ได้แก่ งานวิจัย 2 เรื่อง คือ

บรรจง นีวาศบุตร (2509) ได้ศึกษาการใช้หนังสือและวัสดุประกอบการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยแจกแบบสอบถามให้กับผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาพบว่า ห้องสมุดโรงเรียนจำนวน 110 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 96.36 มีวารสารไว้บริการและหมวดวิชาที่ผู้สอนใช้หนังสือและวัสดุในห้องสมุดประกอบการสอนมาก ได้แก่ หมวดวิชาสังคมศึกษา ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ตามลำดับ ส่วนหมวดวิชาที่ผู้สอนใช้หนังสือและวัสดุในห้องสมุดประกอบการสอนน้อย ได้แก่ หมวดวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และศิลปศึกษา

พันทิพา เมฆบุรณ (2515) ได้ศึกษาการใช้ห้องสมุดในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยแจกแบบสอบถามให้กับผู้สอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าวิธีการที่ครูสังคมศึกษาแนะนำให้นักเรียนใช้ห้องสมุดโรงเรียนค้นคว้าประกอบการเรียนมากที่สุดคือ ร้อยละ 66.67 ให้ค้นคว้าแล้วเขียนรายงานส่ง รองลงมาร้อยละ 38.33 ให้ค้นคว้าแล้วนำมาอภิปรายในชั้นเรียน วารสารภาษาไทยที่ครูและนักเรียนส่วนมากสนใจอ่านเป็นประจำ และเห็นว่าเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา คือ ชัยพฤกษ์ อนุสาร อ.ส.ท. และวิทยาสาร นอกจากนี้ทั้งครูและนักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 72.15 มีความเห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการใช้หนังสือและวารสารประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา คือมีหนังสือและวารสารไม่มากพอในห้องสมุดโรงเรียนที่จะใช้ศึกษาค้นคว้า

2. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้วารสารในห้องสมุดต่างๆ

2.1 งานวิจัยของไทยเกี่ยวกับการใช้วารสารในห้องสมุดต่างๆ ซึ่งมีทั้งหมด 6 เรื่อง ดังนี้

อารีย์ รังสิโยภาส (2518) ศึกษาการใช้วารสารภาษาไทยประกอบการเรียนการสอนของอาจารย์และนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์และนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน จำนวน 1,200 คน

เดือนใจ เกียรติ (2525) ศึกษาการใช้วารสารวิชาการของนักศึกษาวิทยาลัยครูกำแพงเพชร โดยใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาวิทยาลัยครูกำแพงเพชร จำนวน 500 คน

รุ่งทิพย์ ห่อวนทยาน (2525) ศึกษาการใช้วารสารภาษาต่างประเทศในห้องสมุดกลาง สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยรวบรวมข้อมูลการใช้วารสารภายใน

ห้องสมุด ทั้งที่จัดบริการในระบบชั้นเปิดและชั้นปิด ตัวอย่างประชากรที่ใช้คือ วารสารวิชาการ ภาษาต่างประเทศจำนวน 474 ชื่อ

นภา สัจจะพิทักษ์จิตต์ (2527) ศึกษาเกี่ยวกับการใช้วารสารวิชาการ ภาษาต่างประเทศในสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้วารสารในห้องสมุดทั้งที่จัดบริการในระบบชั้นเปิด และระบบชั้นปิด รวมทั้งการยืมวารสารออกไปใช้นอกห้องสมุด และการยืมวารสารเพื่อขอย้ายเอกสาร จำนวนวารสาร 367 ชื่อ เรื่อง

สุนันท์ งานโคกกรวด (2529) ศึกษาความสำเร็จและความล้มเหลวในการค้นวารสารในหอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากนิสิตที่ค้นวารสารในหอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บังอร โพธิ์ทอง (2531) ศึกษาการใช้วารสารธุรกิจของอาจารย์และนักศึกษาคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์และนักศึกษาคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 368 คน

2.2 งานวิจัยของต่างประเทศเกี่ยวกับการใช้วารสารในห้องสมุด มีทั้งหมด 9 เรื่อง ดังนี้

ปีเตอร์สัน (Peterson, 1969) ศึกษาลักษณะการใช้วารสารของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยมิชิแกน โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ใช้อวารสารของห้องสมุดมหาวิทยาลัยมิชิแกน

วิตเตอร์ เอ. เบซิล และเรจินัลด์ ดับเบิลยู สมิธ (Basile and Smith, 1970) ศึกษาการใช้วารสารในห้องปฏิบัติการไวเอธ (Wyeth Laboratories) เมืองฟิลาเดลเฟีย รัฐเพนซิลวาเนีย โดยเก็บข้อมูลจากแบบฟอร์มการขอย้ายเอกสาร รายละเอียดที่รวบรวมคือ ชื่อวารสาร จำนวนการใช้ และปีที่ของวารสารที่มีการใช้ ใช้เวลาเก็บข้อมูล 1 ปี

โจแอน เอ็ม ปี. สมิธ (Smith, 1970) ศึกษาการใช้วารสารในห้องสมุดแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลเด็กแห่งรัฐมิชิแกน (The Medical Library of the Children's Hospital Michigan) โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากนิสิตแพทย์ที่ใช้วารสารในห้องสมุดแพทย์

โดแอง ซี. แลงลอยด์ และจิมส์ วี. วอนชูลส์ (Langlois and Vonschylz, 1973) ศึกษาการใช้วารสารภายในห้องสมุดอาร์ อี. กิบสัน (The R. E. Gibson Library) มหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกินส์ (John Hopkins University) โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ใช้งานวารสารของห้องสมุด

ลอเรนส์ เจ. เพิร์ก และโนเอลส์ แวน पुलิส (Perk and Pulis, 1973) ศึกษาการใช้วารสารในห้องสมุดจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอไฮโอ (The Education Psychology Library: Ohio State University) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้วารสารจากแบบฟอร์มการยืมวารสาร และวารสารที่มีการใช้ในห้องสมุด

พาเมลา ทิบเบตส์ (Tibbetts, 1974) ศึกษาการใช้วารสารภายในห้องสมุดชีวแพทย์ มหาวิทยาลัยมินเนโซตา (The University of Minnesota Biomedical Library) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชื่อวารสาร ปีที่ของวารสารที่มีการใช้ และจำนวนการใช้จากวารสารที่มีผู้ใช้งานไว้บนโต๊ะภายในห้องสมุด ระยะเวลาการเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 2 ช่วง ละ 5 วัน

บาร์บารา ฟริค สโคลแมน และรูธ อี. อาร์ท (Scholman and Ahl, 1979) ศึกษาการใช้และการบำรุงรักษาวารสารในห้องสมุดชีวเคมี มหาวิทยาลัยเพอร์ดู เมืองเวสต์ลาฟาแยตต์ รัฐอินดีแอนา (Biochemistry Library, Purdue University, West Lafayette) โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์และนักศึกษาปริญญาโท ที่ใช้วารสารในห้องสมุด

พอล เจ ร็อดเดน และนิล วอร์ เจอร์เดท (Riordan and Gjerdet, 1981) ศึกษาการใช้วารสารที่ห้องสมุดคณะทันตแพทย์ มหาวิทยาลัยเบอร์เกน ประเทศนอร์เวย์ (The University of Bergen Dental School Library) โดยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับรายชื่อวารสาร ปีที่พิมพ์ของวารสารที่มีการใช้จากวารสารของห้องสมุด 185 ชื่อ โดยเก็บจากการยืมวารสาร การขอยืมสำเนา และการใช้ภายในห้องสมุด

มาร์ติน กอร์ดอน (Gordon, 1982) ศึกษาการใช้วารสารทั่วไป และวารสารในสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ที่ห้องสมุดฟัคเคนตัน (The Fackenthal Library) วิทยาลัยแพรงคลิน และมาร์แชล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้วารสารในห้องสมุดจำนวน 225 ชื่อเรื่อง เป็นเวลา 1 ปี

จากการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สรุปผลการวิจัยในด้านต่างๆ ได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ในการใช้วารสาร

สุนันท์ งานโคกกรวด (2525) พบว่านักศึกษาปริญญาตรีส่วนใหญ่ร้อยละ 60.25 ใช้วารสารของหอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อความบันเทิง รองลงมา ร้อยละ 47.91 เพื่อติดตามข่าวสารหรือเพิ่มพูนความรู้ ในขณะที่นักศึกษานิเทศศาสตร์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 47.40 ใช้วารสารเพื่อทำรายงานประกอบการเรียน ส่วนบังอร โพธิ์ทอง (2531) พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดคณะพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กลุ่มอาจารย์และนักศึกษานิเทศศาสตร์มีจุดมุ่งหมายสูงสุดในการใช้วารสารเพื่อประกอบการเรียนการสอน นักศึกษาประกาศนียบัตรชั้นสูงทางการสอบบัญชี และนักศึกษานิเทศศาสตร์บัณฑิตทางการบัญชีมีจุดมุ่งหมายในการใช้วารสารเพื่อประกอบการศึกษาในระดับมาก และปีเตอร์สัน (Peterson, 1969) พบว่านักศึกษานิเทศศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมิชิแกนส่วนใหญ่อ่านวารสารเพื่อทำวิจัย รองลงไปคือ อ่านวารสารเพราะสนใจอ่าน

2. อายุของวารสารที่ใช้

ผลการวิจัยของทิบบเทตส์ (Tibbetts, 1974) สมิธ (Smith, 1970) และเพิร์กและพูลิส (Perk and Pulis, 1977) สอดคล้องกับการวิจัยของรุ่งทิพย์ ห่อวโนทยาน (2526) และนภา ลัจจะพิทักษ์จิตต์ (2527) ซึ่งพบว่าอายุของวารสารที่มีอายุการใช้มากที่สุดคือวารสารที่มีอายุระหว่าง 0-5 ปี โดยทิบบเทตส์พบว่าวารสารที่มีอายุไม่เกิน 5 ปีที่มีในห้องสมุดชีวแพทย์ มหาวิทยาลัยมินเนโซตา ได้รับความใช้มากถึงร้อยละ 58.00 ของวารสารทั้งหมด สมิธพบว่าวารสารที่มีอายุไม่เกิน 5 ปี ในห้องสมุดแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลเด็ก มลรัฐมิชิแกน มีการใช้มากที่สุดเป็นร้อยละ 74.18 เพิร์กและพูลิสพบว่า วารสารในห้องสมุดจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอไฮโอที่มีการใช้มากที่สุดร้อยละ 75.6 ของการใช้วารสารทั้งหมดเป็นวารสารที่มีอายุระหว่าง 5 ปีแรก รุ่งทิพย์ ห่อวโนทยาน พบว่าอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร้อยละ 80.14 ใช้วารสารที่มีอายุระหว่าง 0-5 ปี ซึ่งใกล้เคียงกับผลการวิจัยของนภา ลัจจะพิทักษ์จิตต์ ซึ่งสำรวจการใช้วารสารของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่าผู้ใช้ร้อยละ 80.25 ใช้วารสารที่มีอายุระหว่าง 0-5 ปี ส่วนการวิจัยของริอร์ดันและเจจเดท (Riordian and Gjerdet, 1977) ซึ่งศึกษาการใช้วารสารของอาจารย์และนักศึกษาคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเบอร์เกน พบว่าวารสารที่มีอายุ 5-8 ปี

เป็นวารสารที่มีการใช้มากเช่นเดียวกับการวิจัยของ สโคลแมนและอาร์ล (Scholman and Ahl, 1975) พบว่าวารสารในห้องสมุดชีวเคมี มหาวิทยาลัยเบอร์คู เมืองเวสต์ลาฟาแยทท์ มลรัฐอินเดียนาที่มีการใช้ประมาณร้อยละ 48.00 ของการใช้ทั้งหมดเป็นวารสารที่มีอายุ 6 ปี ส่วนกอร์ดอน (Gordon, 1982) พบว่าวารสารที่มีการใช้มากในห้องสมุดแพคเคนตัน วิทยาลัย แพรงคลินและมาร์แชล เป็นวารสารฉบับย้อนหลัง โดยไม่ระบุอายุของวารสารที่มีการใช้

3. ประเภทสาขาวิชาการของวารสารที่มีการใช้

งานวิจัยที่ศึกษาการใช้วารสารในห้องสมุด ได้แก่ ภา สัจจะพิทักษ์จิตต์ (2527) พบว่าวารสารที่อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ส่วนใหญ่ร้อยละ 36.21 ใช้คือ วารสารทางด้านวิชาการเกษตร ทิบเบตส์ (Tibbetts, 1974) พบว่าวารสารทางด้าน พยาบาลและวิทยาศาสตร์เป็นวารสารที่อาจารย์และนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย มินเนโซตาใช้มาก รืออเดนและเจอเดท (Riordian and Gjerdet, 1981) พบว่าอาจารย์ และนักศึกษา คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเบอร์เกน ส่วนใหญ่ร้อยละ 28.15 ใช้วารสาร ด้านทันตกรรม เบซิลและสมิธ (Basile and Smith, 1970) พบว่าอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยเบอร์เกน ส่วนใหญ่ร้อยละ 32.10 ใช้วารสารด้านชีวเคมี ส่วนงานวิจัยการใช้ วารสารของหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยนั้น อารีย์ รังสิโยภาส (2518) พบว่าอาจารย์และ นักศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ร้อยละ 28.25 ใช้วารสารหมวดวิชาการศึกษา และร้อยละ 21.12 ใช้วารสารหมวดวิชาภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ ตามลำดับ เทื่อนใจ เกียวซี (2525) พบว่า นักศึกษาวิทยาลัยครูกำแพงเพชรโดยเฉลี่ยใช้วารสารด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ระดับปานกลาง ($X = 2.16$) รุ่งทิพย์ ห่อวโนทยาน (2525) พบว่า วารสารสาขาเศรษฐศาสตร์และพาณิชยศาสตร์มีการใช้ระดับสูงสุดร้อยละ 18.66 รองลงมา ร้อยละ 14.35 ได้แก่ สาขารัฐศาสตร์

4. ปัญหาการใช้วารสาร

จากผลการวิจัยของสุนันท์ งานโคกกรวด (2528) พบว่าปัญหาการใช้ วารสารของสถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เกิดจากหลายสาเหตุ ได้แก่ สาเหตุจาก การใช้ คือ มีผู้กำลังอ่าน และเป็นรายการที่มีการยืมออกไป สาเหตุจากการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ คือ การลงทะเบียนวารสารผิดพลาดและไม่ชัดเจน สาเหตุจากการผิดพลาดของผู้ใช้

คือ ไม่เข้าใจวิธีการจัดเก็บวารสาร และข้อมูลบรรณานุกรมผิดพลาด สาเหตุอื่นๆ คือ วารสารหาย รองลงไปคือ เป็นวารสารที่มีอยู่ในห้องสมุดอื่น และมีวารสารที่มีเนื้อหาไม่ตรงกับที่ต้องการ

5. ความต้องการการใช้วารสาร

พลสุข น้าสุนีย์ (2527) พบว่าคณาจารย์ทางด้านสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีความต้องการใช้วารสารเกือบทุกสาขาวิชาในระดับปานกลาง ในขณะที่ศรีวรรณ ยอดนิล (2527) พบว่า คณาจารย์คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นมีความต้องการใช้วารสารภาษาต่างประเทศระดับมาก และใช้วารสารภาษาไทยระดับปานกลาง

จากการวิจัยทั้งของไทยและของต่างประเทศที่กล่าวมาแล้วนั้น มักจะมีการนำผลของการวิจัยไปใช้โดยมีจุดมุ่งหมายที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เพื่อนำผลมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการบริหารและดำเนินงานห้องสมุด ซึ่งได้แก่ การคัดเลือก และการจัดหาวารสารของห้องสมุดให้เหมาะสม และสอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับ และนำผลมาปรับปรุงให้บริการด้านวารสารให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ ตลอดจนนำผลมาปรับปรุงการจัดเก็บวารสารให้สอดคล้องกับเนื้อหาจัดเก็บวารสารของห้องสมุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย